

Yttrande över Mål B 2270-17

Som målsägandebiträde för sekretess A, sekretess B, sekretess C och sekretess D, nedan familjen, får jag till efterkommande av Tingsrättens föreläggande yttra mig över aktbilagorna 5, 9-11.

Chefsåklagaren har enligt familjens mening beslutat att gå vidare med huruvida poliserna har begått tjänstefel vad gäller allt för få handlingar. Familjen anser att chefsåklagaren måste fortsätta förundersökningen även vad gäller:

- GD:s val av tidpunkt och metod för ingripandet.
- Varför poliserna fortsatte använda pepparspray mot Sinthujan när det inte gav någon effekt?

GD:s val av tidpunkt och metod för ingripandet

Familjen finner det anmärkningsvärt att Riksåklagaren och Chefsåklagaren gör olika bedömningar av vad som utgör den rättsliga grunden för polisingripandet. Oaktat detta anser familjen att chefsåklagaren måste fortsätta förundersökningen vad gäller GD:s val av tidpunkt och metod för ingripandet.

Familjen har inga synpunkter på redogörelsen för vilken information poliserna fick inför inbrytningen. All tillgänglig information såsom vittnesmål, journaler mm. påvisar att Sinthujan varit allvarligt agiterad. Huruvida det fanns risk för att Sinthujan kunde komma att utgöra en fara för liv eller hälsa, eller fortsätta sin brottsliga gärning är dock oklart. Vid stunden för interventionen var Sinthujan ensam inne på ett rum. Vid en inbrytning där lågaffektiva metoder använts hade risken för fortsatt utåtagerande, eller brottslighet kunnat minskats eller helt ha avvärijts. Familjen anser att chefsåklagaren måste fortsätta förundersökningen vad gäller GD:s val av tidpunkt och metod för ingripandet.

Familjen är särskilt kritisk till att chefsåklagaren inte tagit hänsyn till, och i sin bedömning inte vägt in det faktum att flera i sjukvårdspersonalen vittnar om att Sinthujan hade lugnat ner sig när polisen anlände till den psykiatriska akutmottagningen. Ett exempel är det vittnesmål som beskriver att Sinthujan till en början gjorde utfall mot dörren så sjukvårdspersonalen fick hålla emot, men, att Sinthujan sedan lugnade ner sig.

Vittnet berättar att det hördes genom dörren att Sinthujan började plocka med saker och att vittnet kunde föra samtal med Sinthujan.¹

Ett annat vittne, som anlant till avdelning 95 från avdelning 94, berättar att Sinthujan var ensam i rummet och att dörren var låst.² Vittnet berättar att samtliga i personalen backade från dörren för att släppa fram poliserna. Ett annat vittne berättar att poliserna lättade lite grann på dörren för att se var Sinthujan befann sig någonstans, innan de stormade in.³

Av såväl polisernas rapporter som av efterkommande förhör med dessa finns en samsyn kring att de först gläntade på dörren och att de då såg Sinthujan gå omkring, och att han sedan drog upp huvan och vände dem ryggen till. Även av polisens vittnesmål framgår att Sinthujan var lugn när beslutet om att gå in i rummet fattades. ”Mannen började ta sig längre in i rummet med ryggen mot oss och [-] beordrade framåt. Dörren öppnades helt och jag med skölden som skydd rusar mot mannen.”⁴ Ingen av poliserna nämner i sina förhör att de först försökte få kontakt med Sinthujan. Samtliga berättar att det beordrades intervention.⁵ Att poliserna inte försökte få kontakt med Sinthujan innan de gick in bekräftas även av flera vittnesmål från sjukvårdspersonal: ”F: Försökte dom få kontakt med personen ifråga?” ”R: Nej ingenting sådant att dom försökte prata med honom eller någonting sådant.”⁶

På förundersökningsledarens fråga ”Hur lång tid stod polisen utanför dörren där innan de gick in?”, svarar ett annat vittne R: ”Nä det var nog inte så jättelänge. Jag tror de hade, de hade fått rapport på vägen när de kom så de stod inte och mobiliserade så länge

¹ Förundersökningsprotokoll, Sinthujan Selvarajah, ärende 0150-k5688-14 med AM-177484-14, s. 182-183. (Nedan kallad ‘Förundersökningsprotokoll’)

² Förundersökningsprotokoll (n 1) s. 174-175.

³ Förundersökningsprotokoll (n 1) s. 202.

⁴ Förundersökningsprotokoll (n 1) s. 19.

⁵ Förundersökningsprotokoll (n 1) s. 222 och 236.

⁶ Förundersökningsprotokoll (n 1) s. 202.

utan de var nog ganska bestämda att nu, nu... nu får vi ordning på det här. Och de, jag vet att de sa 'polis' innan de öppnade".⁷

Det är således klarlagt att Sinthujan vid tidpunkten för inbrytandet hade lugnat ner sig. Rättsläkaren framför därtill att han inte såg att det förelåg risk för självska debeteende.⁸

Vi finner det anmärkningsvärt att chefsåklagaren, som inte är läkare, gjort en annan bedömning än rättsläkaren. Varken vid stunden för inbrytningen eller tidigare har Sinthujan påvisat risk för självska debeteende. Varken av Sinthujans journaler från S:t Görans eller Västerås psykiatriavdelningar framgår att Sinthujan var självmordsbenägen eller hade ett självska debeteende. I journalen från S:t Görans framgår t.o.m. i slutanteckning 2016-10-20 att: "Inget suicidalt har funnits under vårdtiden. Ej heller vid utskrivning." Det kan därför inte anses ha funnits skäl för ingripande vid den tidpunkt sådan beordrades.

Vad gäller valet av metod borde gripandet, i enlighet med PHS 2011:1 som innehåller de slutsatser och rekommendationer som dagens polisutbildning utgår ifrån och som chefsåklagaren själv hänvisar till, ha utförts på ett sätt som medförde minsta möjliga risk för en accentuering av agitationen. Även för det fall GD skulle ha uppfattat situationen som om Sinthujan var allvarligt agiterad borde han enligt Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om polisförhandling i krissituationer ha påbörjat polisförhandling. Av 4 § i dessa föreskrifter framgår att Polismyndigheten ska, om det föreligger fara för liv, hälsa eller omfattande förstörelse av egendom, överväga att använda polisförhandling. Sådan polisförhandling ska vidare, enligt paragrafens andra punkt, övervägas bland annat i situationer där en eller flera personer som vid tiden för polisingripandet och på grund av allvarlig psykisk störning utgör en fara för någons liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av egendom.⁹

GD inledde inte polisförhandling utan beordrade omedelbar inbrytning. Poliserna gick därtill in med full styrka vilket inte kan anses ha varit nödvändigt. En riktig tillämpning av behovs- och proportionalitetsprinciperna måste i detta fall anses vara att poliserna förhöll sig avvaktande för att se om den uppkomna situationen kunde upplösas utan

⁷ Förundersökningsprotokoll (n 1) s. 175.

⁸ Förundersökningsprotokoll, Sinthujan Selvarajah (n 1) s. 294f.

⁹ Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om polisförhandling i krissituationer (RPSFS 2013:12 FAP 204-1).

någon tvångs- eller våldsanvändning från polisens sida¹⁰ Gripandet borde ha utförts på ett sätt som medförde minsta möjliga risk för en accentuering av agitationen.

Då polisens inbrytning beordrades i strid med gällande riktlinjer i en situation där andra metoder borde ha prövats först, anser familjen att polisen vid sin myndighetsutövning har uppsåtligt eller i vart fall av oaktsamhet åsidosatt vad som gällt för uppgiften. Chefsåklagaren bör därför fortsätta förundersökningen om tjänstefel även i denna del.

Användandet av OC-spray

Samstämmiga vittnesuppgifter talar om ett kraftigt användande av OC-spray, detta trots att till och med en liten mängd OC-spray kan leda till att den som träffas av sprayen påverkas. Oaktat det faktum att det enligt av chefsåklagaren åberopade riktlinjer inte är förbjudet att exempelvis gnida in sprayen i en persons ansikte, kan polisernas användning av sprayen inte under några omständigheter anses vara proportionerlig. Att återkommande under ingripandet använda OC-spray, trots att det redan initialt framstod som meningslöst, är oförsvarligt.

Det oproportionerliga användandet har inneburit ett medvetet risktagande eftersom OC-spray har kända effekter såsom påverkad andning, ökat stresspåslag, rädsla och allmänna olustkänslor. Även om involverade poliser, mot förmodan, inte hade kunskap om detta innan ingripandet måste samtliga poliser förstått att användningen av OC-spray mot Sinthujan påverkade honom. I sin rapport har en av poliserna, LA, beskrivit hur hon själv fick OC-spray i munnen, vilket enligt henne resulterade i att hon omedelbart behövde kräkas.¹¹ Även Polisen RÅ lämnade rummet efter att ha blivit kontaminerad och måste också ha förstått att mängden OC-spray var oproportionerlig.

Av RPSFS 2011:17 framgår att:

”11 § OC-spray får användas bara om den polisiära uppgiften inte kan lösas på något annat, mindre ingripande, sätt och, bortsett från nöd- och nödvärnssituationer, aldrig utöver vad som stadgas om Polisens rätt att använda våld i 10 § polislagen (1984:387).”

¹⁰ Prop. 1983/84:111 s. 79.

¹¹ Förundersökningsprotokoll (n 1) s. 30.

Mot bakgrund av att föreskrifterna med yttersta tydlighet gör gällande att OC-spray ska användas med stor restriktivitet, måste de poliser som närvarade vid polisingripandet ha förstått att även om Sinthujan inte reagerade på sprayen så var den stora mängd OC-spray som användes skadlig och oproportionerlig och därför otillåten.

Familjen anser att chefsåklagaren behöver fortsätta förundersökningen gällande varför inblandade poliser fortsatte använda pepparspray mot Sinthujan när det inte gav någon effekt. I vart fall tre poliser har använt sig av sådant våld.

Kostnadsräkning bilägges.

Stockholm den 18 september 2017
Annika Åkerberg